

VÝVOJ CHEMICKÉHO PRŮMYSLU V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2015

Ivan Souček – ředitel Svazu chemického průmyslu ČR
KONFERENCIA pri príležitosti 25. výročia ZCHFP SR
29.11.2016

Makroekonomické předpoklady

Z pohledu makroekonomických faktorů představoval významný akcelerační faktor zejména růst HDP České republiky (ČR), které činilo **4,3%**. Mírně retardační efekt na český chemický průmysl měly přetrvávající obchodní sankce vůči Rusku, i když jejich význam byl více než kompenzován ekonomickým oživením v západní Evropě. I když HDP ČR na obyvatele dosahuje stále ještě 85% průměrné úrovně EU 28, řadí se česká ekonomika k nejdynamičtěji rostoucím ekonomikám v EU, a rychlost jejího růstu v rámci zemí V4 je bezprecedentní.

Vzhledem k exportní síle českého chemického průmyslu se do konečných výsledků pozitivně promítly měnové intervence České národní banky.

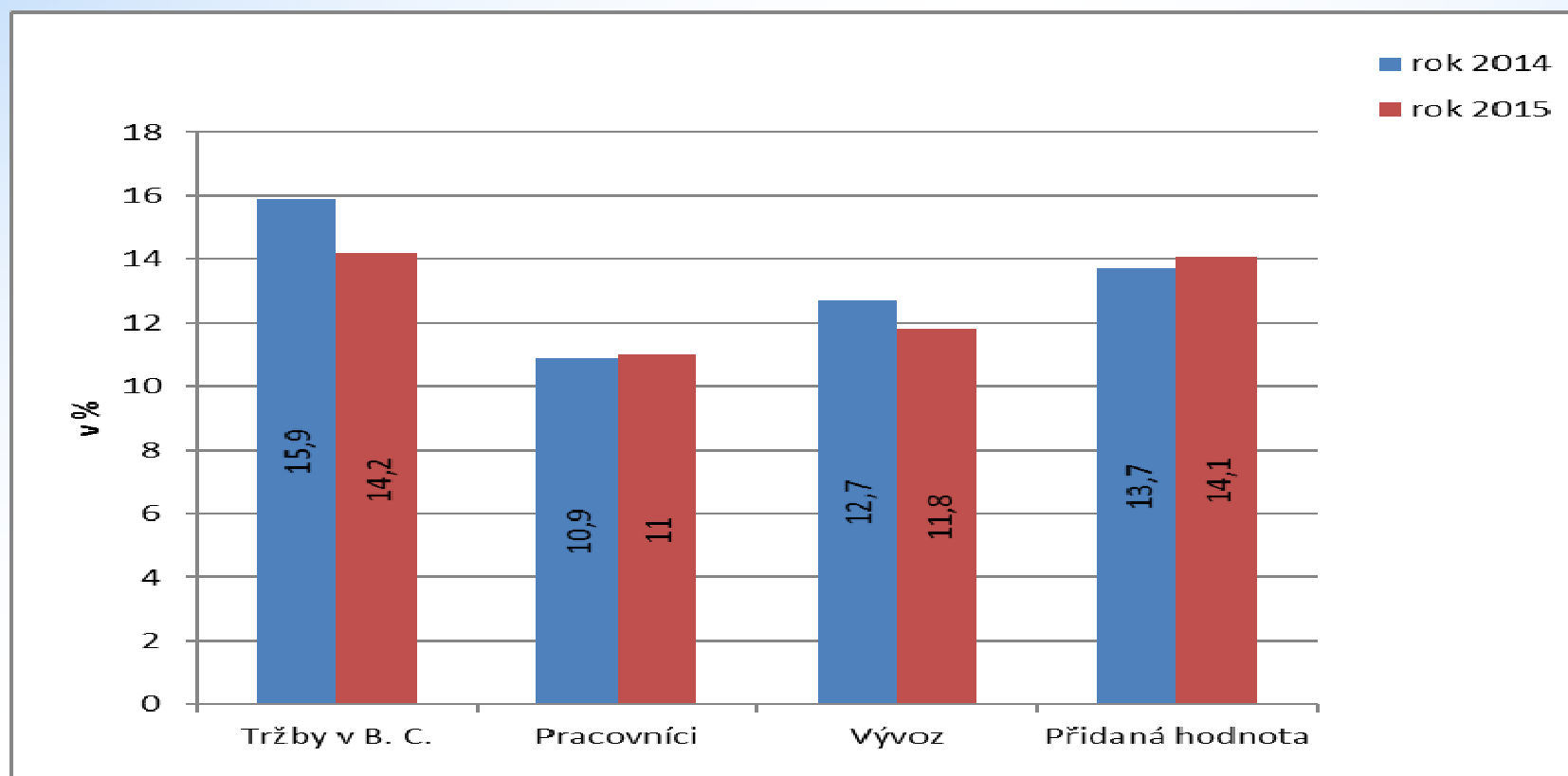
Na výkonnosti průmyslu zpracování ropy a petrochemického průmyslu se výrazně podílely i **nízké světové ceny ropy, které ve sledovaném období klesaly od 70 USD za barel až téměř k 30 USD za barel** (nyní kolem 50 USD za barel).

Specifické mikroekonomické vlivy v ČR

Výsledky chemického průmyslu v ČR v roce 2015 byly významně ovlivněny srpnovou havárií etylenové jednotky. Tato havárie významně ovlivnila výkonnost nejen samotné rafinérie v Litvínově, ale i návazné provozy např. ve Spolaně Neratovice, Synthosu Kralupy, DEZA Valašské Meziříčí či MCHZ Borsodchem Ostrava, a zpočátku i řadu zpracovatelských kapacit polyethylenu a polypropylenu v ČR. Odstávka pyrolýzní jednotky měla zásadní vliv i na kapacitu zpracování ropy poklesem odběru významné části produkce litvínovské rafinérie (primární benzín, hydrokrakát, LPG) jako hlavní suroviny pro petrochemické zpracování. **Havárie etylenové jednotky společně s makroekonomickými vlivy se negativně promítla do tržeb ve dvou agregacích – „Rafinérské zpracování ropy (pokles meziročně o 35,5%) a „Chemický průmysl“ (pokles tržeb o 6,2%).**

Solidní tempo růstu tržeb naopak vykázal farmaceutický průmysl (**nárůst o 7%**), a situace se vyvíjela příznivě rovněž v gumárenském a plastikářském průmyslu, díky vysoké importní flexibilitě poptávce v navazujících odvětvích, především v automobilovém průmyslu. V tomto odvětví tržby meziročně **stouply o 5,7%**.

Podíly chemického průmyslu na základních ukazatelích zpracovatelského průmyslu ČR v 2014 a 2015

Základní ukazatele chemického průmyslu v ČR v 2015

Ukazatel	jednotka	rok 2014	rok 2015	index 15/14 (%)	
				chemický průmysl	zpracov. průmysl celkem
Tržby v běžných cenách	mld. Kč	603,9	561,0	92,9	104,2
Počet zaměstnanců	tis. osob	115,7	120,4	104,1	103,2
Vývoz	mld. Kč	438,4	435,2	114,6	107,3
Dovoz	mld. Kč	561,6	587,0	99,2	110,4
Přidaná hodnota	mld. Kč	128,9	139,2	108,0	105,1

Postavení chemického průmyslu ve světě a v Evropě

Dodávky členským státům v rámci EU se v posledních sedmnácti letech více než zdvojnásobily. Evropský vnitřní trh měl přitom velmi pozitivní vliv na rozvoj odvětví a je klíčovým faktorem konkurenceschopnosti. V roce 2014 proti roku 2004 prodej chemikálií uvnitř EU vzrostl o téměř 56 % (na 273 mld. EUR). Intra-trh EU-27, který dnes čítá přes 500 milionů konzumentů, je klíčovým faktorem v mezinárodní konkurenci a díky přistoupení třinácti nových členských zemí se významně rozšířil. Zatímco intra-EU tržby rostou, důležitost domácích prodejů v EU klesá a v roce 2014 dosáhly 26 % z celkového prodeje EU. Čtvrtina z celkových tržeb EU putovala mimo trh EU a třemi klíčovými odbytišti byly nečlenské evropské státy, země seskupení NAFTA a země Asie.

Podle údajů Eurostatu a Cefic se v roce 2012 podílel chemický průmysl EU (bez farmacie) na tvorbě hrubého domácího produktu EU-27 -1,1 %. Zdánlivě se to může jevit jako malý podíl, ale nutno brát v úvahu klesající podíl průmyslu na tvorbě HDP ve vyspělých zemích a naopak růst podílu sektoru služeb. Podíl zpracovatelského sektoru EU-28 na tvorbě HDP totiž klesl z 23,7 % v roce 1995 na 15 % v roce 2014. V ČR se tento podíl pohybuje kolem cca 25 %, tzn. že váha chemického průmyslu na tvorbě hrubého domácího produktu činí cca 7%.

Postavení českého chemického průmyslu v evropském kontextu

Hmotné investice v chemickém průmyslu v ČR v roce 2015 zaznamenaly, přes některá úsporná a racionalizační opatření, výrazný meziroční růst o téměř 19% na 28,1 mld. Kč. Relativně nízký objem investic nadále trval v oboru rafinérské zpracování ropy (1,305 mld. Kč), naopak výrazně zvýšenou investiční aktivitu vykázalo odvětví chemie (nárůst o 43,4 %).

Celkově v chemickém průmyslu jako celku byla dynamika růstu investic vysoká (+ 17,5 %).

Agregace	Hmotné investice v mil. Kč celkem		Hmotné investice celkem v (%) tržeb v b. c.	
	2014	2015	2014	2015
Zpracování ropy	547	1305	0,4	1,5
Chemie a farmacie	8887	12741	4,0	6,1
Gumárenský a plastikářský průmysl	14229	14011	5,7	5,3
Chemický průmysl celkem	23863	28057	4,0	5,0

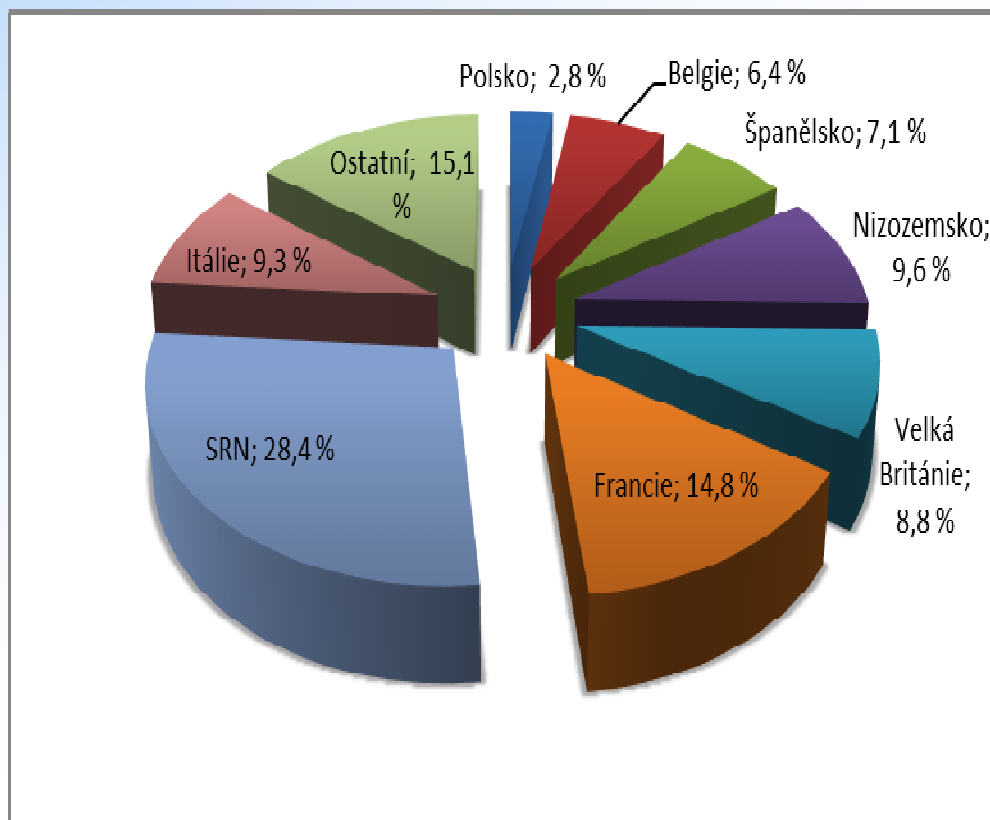
Postavení chemického průmyslu ve světě a v Evropě

V absolutních číslech se **náklady na výzkum a vývoje** v evropském chemickém průmyslu v období 1992 až 2014 pohybovaly ročně v průměru kolem 7,8 mld. EUR. Poměr náklady na výzkum a vývoj oproti dosahovaným tržbám v chemickém průmyslu EU-28, tedy intenzita výzkumu a vývoje, se postupně zhoršil z 2,8 % v roce 1991 na 1,7 % v roce 2015. V Japonsku tento ukazatel v období 2004 – 2014 dosáhl v průměru 4,1 % a byl tedy více než dvakrát vyšší než v EU (1,6 %) a také podstatně vyšší než v USA (2,4 %). Čína v tomto ukazateli zatímco výrazně zaostává jak za USA a tak za EU a v období 2004 – 2014 zde dosáhl v průměru jen 1,1 %.

V České republice se tento ukazatel pohybuje pod 2%.

Postavení českého chemického průmyslu v evropském kontextu

Pozice chemického průmyslu ČR (1,2% z celkových tržeb) vůči EU ve srovnatelném pojetí se zdá být nevýznamná, ve skupině V4 zaujímá 2. místo těsně za Polskem. Sehrává však významnou roli v rámci obchodní výměny v EU.

Největším producentem chemikálií v EU-27 zůstává nadále SRN (tržby 147,1 mld. EUR, podíl na tržbách EU-27 byl 26,7 %), následovaná Francií, Nizozemskem a Itálií. Podíl těchto čtyř zemí na tržbách EU v roce 2014 činil 59,5 % (327,7 mld. EUR).

Dopady regulace na chemický průmysl a atraktivita odvětví

Chemický průmysl patří k nejvíce regulovaným sektorům v rámci zpracovatelského průmyslu EU, tzn. i ČR.

Náklady firem spojené např. s implementací nařízení REACH- především s registrací látek a dalších environmentálních, bezpečnostních a jiných opatření dosáhly v minulých letech významných částek majících dopad na nákladovost, resp. ziskovost odvětví (řádově 10-20% z tvorby přidané hodnoty).

Současně je chemický průmysl stále vnímán jako odvětví s provozními riziky a negativním dopadem na životní prostředí. Zlepšování image, zvyšování atraktivity zaměstnání a vzdělávání v chemických oborech se obecně stává jednou z priorit našeho odvětví, o čemž svědčí řada projektů zastřešovaných SCHP ČR (i ve spolupráci s Ceficem, slovenským SCHFP nebo regionální spoluprací v rámci V4 s ostatními svazy a partnery).

Souhrn výsledků chemického průmyslu ČR za rok 2015:

- solidní meziroční nárůst většiny průmyslových a finančních ukazatelů v porovnání s rokem 2014, s výjimkou tržeb v rafinérském zpracování ropy a v chemickém průmyslu – CZ NACE 20.0. Nárůst počtu pracovníků ve velké chemii o 4,1%
- vývoz z odvětví chemie klesl proti roku 2014 o 0,8%, zatímco dovoz se zvýšil o 4,5%. Díky tomuto vývoji vzrostlo již tak vysoké záporné saldo chemie meziročně o 28,5 mld. Kč na rekordních minus 151,7 mld. Kč. Podíl vývozu však na celkových tržbách odvětví velké chemie (vývozní výkonnost) v roce 2015 dosáhl 77,6% (v roce 2014 – 72,6%),
- v roce 2015 se příznivě vyvíjel finanční ukazatel účetní přidaná hodnota, jehož úroveň ve velké chemii meziročně stoupla o 8% a byl zaznamenán nárůst investičních aktivit.

Český chemický průmysl se dokázal vypořádat s následky finanční krize let 2009-2012 tím, že optimalizoval svá produktová portfolia, provedl nezbytné procesní a organizační restrukturalizace a dokázal reagovat na nově vznikající tržní příležitosti ve světě. Významným prvkem bylo, že dokázal zvýšit svoji inovační výkonnost, jak optimalizací technologií v komoditním chemickém průmyslu, tak i implementací flexibilních výrobních programů v oblasti specializovaného chemického průmyslu. Přispívá k tomu i významná provázanost rafinérského a petrochemického odvětví.